

20.9.2011

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Viite: kuulemis- ja keskustelutilaisuus 10.5.2011

ERIKOISHAMMASTEKNIKON TOIMENKUVA

Terveys 2000 tutkimustietojen perusteella keski-ikäisillä ja vanhemmilla aikuisilla on yhä runsaasti puuttuvien hampaiden korvaamisen tarvetta. Ikääntyneessä aikuisväestössä palvelujen käyttö on vähäistä, vaikkakin terveyskeskusten hammaslääkäripalvelujen kysyntä on kasvanut. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen keväällä 2010 tekemän erikoishammasteknikkojen työtilannetta koskevan kyselytutkimuksen mukaan erikoishammasteknikkojen osaamisen laajempi hyödyntäminen olisi väestönäkökulmasta hyvinkin tarkoituksenmukaista.

Erikoishammasteknikkoliitto teki sosiaali- ja terveysministeriölle vuonna 2010 esityksen erikoishammasteknikkojen toimenkuvan laajentamisesta osaproteesien valmistamiseen suoraan asiakkaille.

Terveystieteiden ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 17 §:n mukaan erikoishammasteknikko saa itsenäisesti valmistaa ja sovittaa irrallisia kokoproteeja niiden käyttäjille. Erikoishammasteknikko ei saa kuitenkaan itsenäisesti valmistaa ja sovittaa proteeseja:

- 1) henkilölle, jolla leikkauksen tai tapaturman seurauksena on suun rakennetta olennaisesti muuttava vamma;
- 2) henkilölle, jolla on suun alueella jokin sairaus tai kehityshäiriö; eikä
- 3) hampaiden juurien tai tekojuurien päälle.

Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan Toimiva terveyskeskus -ohjelman uutena erityisenä painopisteenä on hammashuollon palvelujen kehittäminen tavoitteena muun muassa hoitoon pääsyn tehostaminen ja vahvistaminen hoitotakuun mukaisesti suun terveydenhuollossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että terveydenhuollossa toteutetuilla tehtäväsiirroilla ja uusilla toimintamalleilla on parannettu hoitoon pääsyä, jonka lisäksi on vahvistettu ennaltaehkäisevää työtä. Tehtäväsiirtoja on tuettu koulutuksella ja työn ohjauksella. Tehtävissä, joissa toimitaan pääosin itsenäisinä ammatinharjoittajina tai työyhteisössä, jossa ei työskentele hammaslääketieteen/lääketieteen asiantuntijaa, toimenkuvien laajentamista joudutaan arvioimaan huolellisesti potilasturvallisuuden varmistamiseksi.

Erikoishammasteknikkoliiton esityksen arvioimiseksi sosiaali- ja terveysministeriö järjesti 10.5.2011 kuulemis- ja keskustelutilaisuuden. Tilaisuuteen kutsuttiin alan koulutuksesta vastaavien, viranomaistahojen ja järjestöjen edustajia. Tilaisuuteen osallistuneet antoivat ehdotuksesta kirjalliset lausunnot.

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnossa korostettiin sitä, että jos muutos toteutetaan, sen aiheuttamat kustannuslisäykset on pystyttävä paitsi arvioimaan, myös kattamaan. Muutoksen vaikutukset hammaslääkäreiden toimenkuviin ja korkeakoulujärjestelmään tulee arvioida. Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnossa pidettiin tärkeänä selvittää mahdollisuudet järjestää erikoispätevyys edellyttämä koulutus esimerkiksi täydennyskoulutuksena.

Valviran lausunnossa katsottiin, että erikoishammasteknikkoliiton esitystä voidaan mahdollisesti pitää perusteltuna väestön palvelutarpeen ja erikoishammasteknikkoresurssien optimaalisen hyödyntämisen näkökulmasta. Myös THL

edustaja katsoi, että koska hammaslääkäreistä on pulaa ja potilailla on runsaasti hammaslääkärin erityisosaamista vaativaa hoidon tarvetta, tulisi sellaisia hoitoja, joita alan muut työntekijäryhmät pystyvät tekemään, voida delegoida niille.

Yliopistojen hammaslääketieteen laitokset totesivat yhteisessä kannanotossaan, että potilaan kliininen ja radiologinen tutkimus ja niihin pohjautuva hoitosuunnitelman laatiminen edellyttävät laajoja tietoja kaikilta hammaslääketieteen osa-alueilta. Laitosten edustajat eivät nähneet tästä syystä tarpeelliseksi ja mahdolliseksi erikoishammasteknikkojen toimenkuvan laajentamista. Ammattikorkeakoulut (Metropolia ja Savonia) toteavat, että erikoishammasteknikon opetussuunnitelmassa tärkeimmiksi ydinosaamisalueiksi nousevat kliiniset taidot sekä ikääntyvän ihmisen erityispiirteet ja niiden huomioiminen proteeseja toteutettaessa. Ammattikorkeakoulut pitivät erikoishammasteknikon tehtäväkuvan laajennusta tarkoituksenmukaisena ja toteutettavana lähete-menettelyä käyttäen. Ammattikorkeakoulut ilmoittavat, että niillä on valmius toteuttaa kyseinen uudistus. Savonia arvioi lisäkoulutustarpeeksi 30 op lisäopinnot.

Valtakunnallisen hammaslääkärijärjestöt Suomen Hammaslääkäriliitto ja Suomen Hammaslääkärisseura Apollonia totesivat yhteisessä lausunnossaan, että potilaan tutkiminen, diagnoosi ja hoitosuunnitelma ovat keskeisiä myös osaproteesihoidossa. Minkään muun kuin hammaslääkärin ammatin pohjalta ei osaproteesihoitoa voi asianmukaisesti antaa, vaan osaproteesihoidot ovat parhaiten toteutettavissa hammaslääkärin ja hammasteknikon ryhmätyönä: edellinen vastaa hoidon kliinisestä ja jälkimmäinen teknisestä osuudesta. Hammaslääkärijärjestöt eivät puoltaneet lähetekäytäntöä vastuukysymysten epäselvyydestä johtuen. Hammaslaboratorioliitto totesi, että uudistus edellyttäisi kliinisen osaamisen lisäämistä erikoishammasteknikoiden koulutuksessa. Lisäksi liitto toi esille sen, että uudistus voisi antaa mahdollisuuden koko hammasteknikkokoulutuksen uudistamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on päätetty jatkaa erikoishammasteknikkojen toimenkuvan laajentamisen valmistelua ottaen huomioon edellä mainitut lausunnot ja kuulemistilaisuudessa käyty keskustelu.

Tässä tarkoituksessa sosiaali- ja terveysministeriö pyytää Valvira tekemään yhdessä alan keskeisten toimijoiden kanssa sosiaali- ja terveysministeriölle selvityksen ja ehdotuksen mahdollisuudesta laajentaa erikoishammasteknikon toimenkuvaa seuraavien kahden vaihtoehtoisen mallin pohjalta:

1) erikoishammasteknikon levy- ja rankaproteesien valmistuksessa noudatetaan terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain yksilölliseen käyttöön valmistusta koskevia säännöksiä;

2) erikoishammasteknikko voi valmistaa ja sovittaa osa- ja kokoproteeja hammaslääkärin arvion ja lähetteen (lähete – menettely) perusteella. Osaproteesin valmistus edellyttää hammaslääkärin tekemää suun terveydentilan ja hampaiston tutkimusta.

Tehtyyn selvitykseen perustuvaan ehdotukseen tulee sisällyttää arvio uudistuksen toteuttamisen edellyttämästä hammaslääkärin ja erikoishammasteknikon yhteistyön edellytyksistä ja vaatimuksista sekä vastuukysymysten jakautumisesta. Lisäksi ehdotuksen tulee sisältää erikoishammasteknikoilta edellytettävän lisäkoulutuksen sisällöstä ja rahoituksesta sekä arvio hammasteknisen alan koulutuksen uudistamistarpeesta aikatauluineen, uudistuksen vaikutuksista palvelujärjestelmään ja hammaslääkärin tehtäviin. Siirtymäkauden tulee mahdollistaa nykyisin toimiville erikoishammasteknikoille hallittu siirtyminen laajentuneeseen tehtäväkuvaan. Selvitystä tehtäessä on otettava huomioon eri potilas-/asiakasryhmien erityistilanne potilasturvallisuuden varmistamiseksi.

Valviran tulee jättää selvitys ja ehdotukset sosiaali- ja terveysministeriölle 29.2.2012 mennessä kuitenkin siten, että Valvira informoi ministeriötä selvityksen valmistelun käynnistymisestä marraskuun 2011 aikana. Lisäksi Valviran tulee tehdä ministeriölle

ehdotus siitä, miten olemassa olevia toimintakäytäntöjä voitaisi uudistaa jo mahdollisen siirtymäkauden aikana palvelutarpeeseen vastaamiseksi. Tarvittaessa uudistuksia voidaan tukea hyvien käytäntöjen oppaalla.

Kansliapäällikkö

Kari Välimäki

Hallitusneuvos

Päivi Kaartamo

JAKELU

Peruspalveluministeri Maria Guzenina-Richardson

Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko

Valtiosihteeri Sinikka Näätsaari

Valtiosihteeri Vesa Rantahalvari

HSO

STO/Tepa

STO/Ahe

VAO

Viestintä

TIEDOKSI

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Yliopistojen hammaslääketieteen laitokset

Metropolia ammattikorkeakoulu

Savonia ammattikorkeakoulu

Suomen Hammaslääkäriliitto

Suomen Hammaslääkäriseura Apollonia

Erikoishammasteknikkoliitto ry

Hammaslaboratorioliitto ry

